

hilominus Michaellem posse aliam speciem omnino alteri similem in illo efficere, quia tale objectum est effectivum suæ speciei, ut supponitur, et potentia est susceptiva naturaliter illius, non obstante priori specie per accidens illi indita, ergo efficiet illam. Sed hic etiam modus verisimilis non est. Primo, quia est superfluous, quod abhorret natura. Secundo, quia illæ species essent ejusdem speciei, et omnino similes in individuatione, quia representarent idem omnino objectum: accidentia autem hoc modo solo numero differentia non multiplicantur in eodem subjecto. Tertio, quia alias idem Angelus in variis temporibus plures species sui in altero Angelo multiplicaret, quia ille semper est activus, et alter est susceptivus talis speciei. Quod si respondeatur, postquam semel sui speciem in intellectu alterius produxit, et illa conservatur, non producere alias in eodem intellectu, quia jam est in actu respectu talis objecti, et non in potentia, idem respondebimus, quando in Angelo præcedit species concreta ejusdem objecti, quia tunc etiam intellectus supponitur constitutus in actu, et ideo non est susceptivus novæ actionis similis speciei, quia talis actionis capax non est, nisi objectum in potentia existens.

27. *Quarta tandem pars conclusionis suadetur.*—Atque hinc tandem concludo, probabile satis esse substantias spirituales ut objecta intelligibilia non habere naturalem virtutem efficiendi speciem sui intelligibilem in alio intellectu angelico. Probatum primo ex parte potentia activæ saltem a posteriori, quia secundum naturalem ordinem talis virtus nunquam potest operari talem effectum, ergo talis virtus esset frustra: at natura nihil frustra facit. Secundo ex parte potentia passivæ, quia intellectus angelicus natura sua non est in potentia respectu talis actus, ita ut naturaliter possit carere illo, sed semper, ac necessario habet illum, ergo in ordine ad talem actum non comparatur ad omnia agentia creata, ut in potentia passiva existens, sed solum ad suam naturam auctorem, ergo etiam e contrario objecta creata non habent naturalem efficaciam in talem potentiam. Tertio ex parte ipsarum specierum, quia ex natura sua postulant fieri in Angelo per concreationem cum illo: una autem forma unum tantum connaturalem modum productionis sibi postulat, vel admittit, ergo altera productio per efficientiam per se ab objecto creato, non est secundum naturalem exigentiam talis speciei, et consequenter nec in alio Angelo esse potest naturalis virtus

effectiva talis speciei. Hæc autem argumenta, ut verum fatear, non sunt insolubilia, et ideo solum ut probabile hoc asseritur. An vero idem dicendum sit respectu animæ separata, suo loco tractabitur.

CAPUT VI.

QUOMODO ANGELI RES MATERIALES SINGULARES COGNOScant.

1. *Prima suppositio Angelos singularia materialia cognoscere.*—Priusquam de Deo dicamus, de objectis materialibus dicendum videtur, quia licet Deus secundum se intelligibilior sit cæteris rebus, et objectum principalius, nihilominus per seipsum non cognoscitur ab Angelo, et per alia cognosci potest, et ideo de objectis creatis prius dicere oportet, ut postea quomodo ex illis Angelus Deum cognoscat, et ex quibus præcipue ipsum cognoscere possint, declaremus. De materialibus autem objectis, seu rebus tanquam certum supponimus, posse ab Angelis cognosci: nam comprehenduntur sub objecto intellectus angelici, ut capite secundo dictum est. Item est hoc non minus certum de individuis materialibus, quam de universalibus, tum quia hæc etiam sub objecto adæquato intellectus comprehenduntur, quia simpliciter intelligibilia sunt aliquo modo, tum etiam quia a nobis cognoscuntur infimo quodam modo, et a Deo modo supremo, ergo intelligentur ab Angelis medio aliquo modo: tum etiam quia Angeli sunt aliquo modo causæ, et operantur circa res materiales singulares, vel applicando activa passivis, vel homines custodiendo, tentando, instruendo, etc., non operantur autem nisi per intellectum, et voluntatem, ergo necesse est, ut singularia cognoscant. Et ita suppositio hæc de fide certa est: nam in his omnibus, quæ de Angelorum operationibus, et ministeriis Scriptura tradit, evidenter supponit, illos res has materiales, et singulares cognoscere, nihilque frequentius est in ore fidelium, ac totius Ecclesiæ. Idemque rationibus factis, et ex perfectione intellectus angelici evidens fit. Vulgares autem objectiones, quæ contra hoc fieri solent, in capite octavo dissolventur.

2. *E philosophis quosdam contra sensisse immerito putatur.*—Solent autem referri aliqui philosophi contrarium sentientes, ut Commentarius, Avicenus et Aristoteles. Sed hi philosophi nihil fere de Angelis, seu de secundis intelligentiis in hoc puncto in particu-

lari dixerunt: sed quia istam cognitionem claram, et distinctam negasse creduntur ipsi Deo, inde inferre volunt, qui hoc illis attribuunt, idem de Angelis sensisse. Verumtamen etiam de Deo non id docuisse Aristotelem defendimus, disp. 3 Metaphysicæ, sect. 15, n. 41, et de Angelis motoribus dubitare non potuit, quin illos cognoscant, unde fit, posse etiam cognoscere reliqua. Et lib. 10, Ethic., cap. 8, dixit, *cum, qui virtutem colit, diis amicissimum esse*, ergo sensit, non esse illis ignotum. Imo addit, *Deos habere curam rerum humanarum*, quæ sine cognitione esse non potest. Et plura videri possunt in Eugubium, de perenn. Philosoph., lib. 4, cap. 6, et sequentibus, et lib. 6, cap. 3, lib. 12 Metaphysicæ, quæst. 36 et 56. De aliis vero philosophis nihil in præsentem dicere necessarium est. Catholica ergo veritate supposita, quod Angeli singularia materialia cognoscant, de medio, quo illa cognoscunt, dicemus, postea vero de cognitione universalium aliquid addemus.

3. *Secunda suppositio, cognoscere prædicta singularia in seipsis intuitive.*—De his vero singularibus ulterius supponimus cognosci ab Angelis propria cognitione, et in seipsis directe, ac prout in se sunt. In his etiam omnes theologi conveniunt, suntque omnia certissima. Nam imprimis si Angelus non cognosceret individuum materiale propria cognitione, id est, non communi, non cognosceret individuum, sed aliquid commune: si autem haberet conceptum individui proprium, sed tamen non perfectum, et in eo sensu non proprium, solum cognosceret individuum materiale connotativo conceptu, aut respectivo, vel alio simili modo, qui non potest Angelis attribui sine magna imperfectione, quæ sine cogente ratione fingenda non est. Eademque ratione convincitur, Angelos cognoscere individua materialia directe, et prout in se sunt. In quo errarunt quidam, ut refert. D. Thomas, 1 part., quæst. 57, a, 2, qui dixerunt, Angelos solum cognoscere singularia hæc in causis universalibus, contra quos argumentatur D. Thomas, quia ex causis universalibus, ut tales sunt, non potest cognosci individuum quoad proprietates particulares, et sic non cognosceretur individuum, ut tale est: nam causæ universales de se ad plura individua indifferentes sunt. Quod si dicatur, in causis universalibus tali, vel tali modo applicatis posse cognosci individuum, ut particularem effectum, jam talis cognitio causæ includit cognitionem particularium circumstantiarum. Imo cum tales causæ materiales

esse supponantur, licet cognitio earum sit cognitio rerum universalium in causando, est nihilominus rerum particularium, et singularium in essendo, ergo talis cognitio involvit cognitionem individuum in seipsis, et quæ ratione de quibusdam admittitur, in cæteris possibilis est, nec est, cur Angelis negetur. Unde tandem fit, Angelos etiam intuitive cognoscere hæc individua materialia actu existentia, quia directe vident illa in seipsis, et prout in se sunt: et in hac cognitione, ejusque principio, seu medio explicando, præcipua hujus puncti difficultas posita est.

4. *Proponitur, et rejicitur prima opinio.*—Estque prima opinio, Angelum cognoscere, individuum materiale per solam præsentiam objecti sine aliqua specie objecti, quam in se recipiat. Ita sentiunt Scotus, Gabriel, Durandus, et alii, c. 3, allegati, licet non eodem modo. Nam duobus modis potest illa opinio intelligi, primo ut Angelus videat rem præsentem sine illius specie, cooperante objecto ipso effective ad cognitionem cum intellectu Angeli: secundo ut fiat sine concursu efectivo per solam objectivam præsentiam, et terminationem actus. Et priorem modum sequuntur Scotus, Gabriel, etc., posteriorem Durandus, Vasquez, etc. Neutrum autem nobis probatur, quia ex dictis in capite tertio uterque sufficienter improbat. Prior quidem, quia res, seu objectum materiale non potest immediate efficere in potentia spiritali, nec spiritualem actionem producere. Quam rationem infra circa species amplius urgebimus. Posterior vero, quia sola præsentia objecti non sufficit, nisi potentia supponatur sufficienter constituta in actu primo ad eliciendum actum, potentia autem sola sine conjunctione objecti per se, vel per speciem suam, non habet virtutem activam completam, nec est in actu primo sufficienter constituta, et ideo non satis est concursus objecti in ratione termini, nisi etiam in ratione motivi, seu coefficientis intercedat. Sicut ad videndum non satis esset præsentia objecti visibilis coram visu, si objectum impediatur, ne sui speciem in visu imprimat.

5. *Secunda opinio.*—*Ejus primum argumentum.*—*Secundum argumentum.*—*Effugium obstruitur.*—Secunda, seu tertia opinio est, Angelum videre singularia materialia per species eorum, quas ab ipsis objectis accipit. Ita docet Alensis, 2 part., quæst. 23, memb. 3 et 4, et quæst. 24, memb. 3, et Richardus, in 2, d. 3, quæst. 2, Major, quæst. 4, Bassolus, quæst. 4, art. 3, Scotus, quæst. 11, Gabriel,

quæst. 2, dub. ult. Hervæus, q. 2 et quodlib. 5, quæst. 6, et Marsilius, in 2, quæst. 7, a. 1, in secunda ejus parte conclus. 5 et 9. Fundamentum est, quia non potest Angelus habere has species concreatas, ergo accipit eas ab objectis existentibus. Consequentia probatur, quia non datur alius modus, quo tales species fieri possint. Antecedens probatur primo, quia alias Angelus haberet concreatas species infinitas, quod admittendum non est. Sequela probatur, qui singulare non cognoscitur per speciem universalem, alias non cognosceretur secundum propria sed secundum communia, debet ergo per propriam, et singularem speciem cognosci, ergo quot singularia Angelus cognoscit, vel cognoscere potest, tot habet species illorum, ergo si habet simul concreatas species omnium singularium, quæ cognoscere potest, habet infinitas. Probatur consequentia, quia cognitio singularium in infinitum procedere potest, et ita tota collectio singularium cognoscibilium ab Angelo infinita est, ergo et collectio specierum intelligibilium, quæ de illis omnibus simul datur. Secundo quia alias posset Angelus cognoscere individua materialia futura, antequam essent in actu; consequens est falsum, ergo. Sequela probatur, quia qui habet speciem propriam alicujus rei, potest illam cognoscere, etiamsi non sit, quia habet sufficientem virtutem, et integrum intelligendi principium, quo supposito intellectio non pendet ex actuali existentia objecti intelligibilis, quia intellectus abstrahit de se ab existentia objecti. Dices, hinc solum probari, posse Angelum cognoscere singulare non existens, ut possibile, seu secundum esse essentialiter individuae, non tamen secundum esse existentiae præsens, aut futurum. Sed contra, quia Angelus non habet species omnium singularium possibilium, sed ad summum eorum, quæ in aliqua differentia temporis habitura sunt existentiam, ergo si cognoscit individuum prout est possibile, et non videt actu existens, eo ipso scit, aliquando esse futurum, ergo cognoscit futura. Falsitas autem consequentis probatur, quia talia individua regulariter sunt futura contingenter, quia multa proveniunt ex causis libere agentibus, alia vero ex causis, quæ impediri possunt in agendo etiam per causas liberas: ergo si Angelus cognoscit hæc futura, cognoscit futura contingenter: consequens autem est omnino falsum, ut infra ostendemus, ergo.

6. *Tertium argumentum ex Scoto.*—*Expli-*
calur Scoto.—Tertio specialiter argumenta-

tur Scotus de cognitione intuitiva: nam per speciem concreatam non potest Angelus cognoscere intuitive rem singularem, quando actu existit, ergo necesse est, ut ab illa jam existente recipiat speciem, per quam ipsam ut existentem possit intueri. Antecedens probatur, quia species concreta abstrahit in sua representatione ab existentia, et solum repræsentat res secundum esse essentialiter, quia antequam res existat, species suam representationem integram habet, et tunc non repræsentat rem ut existentem, alias falsum repræsentaret, ergo sola illa species non potest esse sufficiens principium cognoscendi rem, ut actu existentem, sicut per intuitivam cognitionem videtur. Probatur consequentia, quia cognitio non potest excedere representationem speciei, ergo ut res intuitive videatur ab Angelo, necessaria est illi nova species, quæ determinate repræsentet rem, ut existentem, quam non potest habere, nisi ab objecto acceptam. Unde infert Scotus, quod licet Angelus habeat de facto inditas species singularium rerum materialium, per quas possit illas abstractivè, seu secundum esse essentialiter cognoscere, nihilominus ad intuendas illas existentes, accipit ab illis species. Oportet tamen advertere, cum sit sententia Scoti, ipsum objectum extra existens, etiamsi materiale sit, immediate efficere cum intellectu Angeli cognitionem sui intuitivam, cum dicit, Angelum accipere speciem ab objecto, quod intuitive videt, non posse sentire, quod accipiat novam speciem intelligibilem, quæ sit principium effectivum talis actus, sed accipere ab ipso objecto munus, quod solet species intelligibilis exercere, nimirum coefficientiam talis actus simul cum ipso intellectu Angeli. At vero ablata hæc immediata coefficientia objecti circa actum, argumentum videtur concludere, necessariam esse novam speciem ab objecto acceptam, qua mediante determinet potentiam ad talem actum. Et potest hoc confirmari, quia cognitio intuitiva est scientia experimentalis, sed licet aliquis habeat scientiam inditam, nihilominus scientiam experimentalem non potest habere, nisi acquisitam, ut in anima Christi Domini videre licet. Cujus ratio non videtur esse alia, nisi quia scientia experimentalis est de re, ut actu existente, ergo talis cognitio novam speciem ab objecto acceptam postulat. Et hic colligunt Gabriel, Gregorius et alii, etiam ad abstractivam cognitionem rerum singularium accipere Angelum species ab ipsis rebus, quia principium cognitionibus abstractivè relinquatur ex intuitiva, et ideo ob-

jectum concurrens ad intuitivam, per illam confert speciem, ex qua cognitio abstractiva nascitur.

7. *Quartum argumentum.*—Quartum argumentum sit, quia non est ulla repugnantia, quod Angelus ab objectis materialibus sibi præsentibus species accipiat, et ad perfectionem Angeli pertinet, posse accipere a rebus tales species, ergo non est hæc potestas illi deneganda. Major probatur, quia intellectus hominis licet spiritualis sit, potest accipere species ab objectis materialibus, ergo simpliciter hoc non repugnat. Nec refert, quod homo sensus habeat, et non Angelus, tum quia nulla est ratio, cur modus accipiendi species ab objectis ad modum accipiendi illas mediis sensibus limitandus sit, tum etiam quia in ipsis sensibus materiale est quiddam antecedit impressionem speciei intelligibilis, et nihilominus elevatur ad efficiendam illam per lumen intellectus agentis, ergo non est cur repugnet, in Angelo altiorem modum accipiendi species spirituales a rebus materialibus inveniri. Minor autem probatur, tum quia intellectus agens perfectio est, et posse uti re materiali, ut instrumento ad species accipiendas, etiam est perfectio, tum etiam quia posse acquirere scientiam, magna perfectio est. Unde e contrario facere naturam angelicam impotentem ad acquirendam habitalem scientiam, et consequenter impotentem ad habendam illam, nisi a Deo infundatur, magna limitatio, et imperfectio esse videtur. Et (ut ait Major) incredibile videtur, quod Angelus creatus in cælo, et sine specie infusa cæli, non possit naturaliter videre cælum, quem homo ibi creatus per sensum, et per intellectum videret, ergo non est deneganda Angelis hæc perfectio. Et potest hoc confirmari ex Augustino, lib. 12, de Trin., c. 7, dicente: *Deus non ad tempus videt, nec aliquid novi fit ex ejus visione, atque scientia, cum aliquid temporaliter geritur, sicut inde afficiuntur sensus vel carnales animalium, et hominum, vel etiam cælestes Angelorum.*

8. *Quintum argumentum recens.*—Quinto argumentatur quidam modernus, quia si Angelus non posset habere species, nisi a Deo infusas, essent formæ supernaturales, non minus, quam sit lumen gloriæ: consequens dici non potest, ergo. Probatur sequela, quia species illæ a Deo solo fieri possunt, sicut lumen gloriæ, et ad illas tantum esset Angelus in potentia passiva, sicut est etiam ad recipiendum lumen, et sicut lumen infunditur sine prævia dispositione exigente, ita etiam

illæ species, in quo ab anima rationali differunt. Nihil ergo illis speciebus deest, quominus super naturales sint, æque ac lumen gloriæ. Falsitas autem consequentis probatur, quia si illæ species supernaturales sunt, possumus a Deo non dari Angelo, nulla violentia illi facta, ergo posset Angelus carere cognitione omnium rerum materialium sine ulla vi ejus naturæ facta, sicut posset carere lumine gloriæ, et visione Dei sine ulla violentia: hoc autem est aperte falsum, alias ignorantia rerum naturalium contra Angeli naturam non esset, imo esset illi quodammodo naturalis, quod dici non potest, ergo.

9. *Prima conclusio.*—*Angelus non accipit species ab objectis materialibus.*—Nihilominus dicendum est primo, naturaliter fieri non posse, ut Angelus a materialibus objectis species accipiat. Ita docet D. Thomas, 1 p., q. 55, art., 2 et 2 contr. Gent., c. 96. Quibus locis de facto tantum loqui videtur, et indifferenter de rebus omnibus tam spiritualibus, quam materialibus. Sed in utrisque hoc fundat in naturali capacitate, et ordine rerum. Et specialiter, in d. art., ad. 2, duo distincte dicit de rebus materialibus, unum quod Angelus non potest ab eis abstrahere, species, aliud, quod licet posset, non abstrahet quia jam illas habet, connaturales. In altero etiam loco ex professo de rebus materialibus loquitur, et negat non solum actum, sed etiam potestatem. Et ita sequuntur hanc sententiam Cajetanus, Ferraricensis et alii moderni *ibi*, et Capreolus, in 2, d. 3, q. 2, concl. 3, et in earum defensione, Bonaventura, in 2 p. distinctionis, art. 2, q. 1, Ægidius, 2 p., q. 2, art. 1, dub. 2, et art. 2, dub. 2, Argentina, *ibid.* 2, art. 4, Hervæus, q. 4, art. 3, Albertus, art. 15, et in sum., p. 2, tract. 4, q. 14, memb. 3, art. 2, et de quatuor cœquæv., 1 p., q. 5, art. 12, Henricus, quodl. 5, q. 14, Ægidius, etiam tract. de cog. Angel., Guillelmus Parisiensis, in tr. de Univers., lib. 2.

10. *Probatur conclusio impugnando unum modum dicendi adversariorum.*—Probatur breviter assertio, quia duobus modis intelligi potest hæc acceptio specierum ab objectis: uno modo, ut ex parte recipientis sit tantum passiva receptio, datio autem sit effective ab objecto vel solo, vel simul cum alio operante: alio modo, ut Angelus ipse efficiat in se talem speciem, dicatur autem illam ab objecto accipere, quia non nisi in præsentia illius, et quasi per excitationem, vel occasionem ejus illam in se format: sicut homo dicitur accipere species

a rebus materialibus, quas tamen ipse per intellectum agentem in se efficit. Neutro autem ex his modis potest hæc acceptio intelligi, aut esse possibilis, ergo absolute fieri non potest, quia præter illos modos, nullus alius excogitari potest. Probatur minor propositio quoad priorem partem, quia res materialis non potest agere in spiritum, quia non habet cum illo proportionem, quæ inter agens, et patiens necessaria est. Et eadem ratione non potest materiale objectum spiritualement formam producere virtute naturali, quia est omnino inferioris ordinis.

11. *Erasio removetur.* — Dices, hoc solum probare, rem materialem hoc non posse per se solam, seu propria virtute, nihilominus tamen id posse ut illuminatam et elevatam per virtutem intellectus agentis angelici. Ita enim aliqui theologi docuerunt, Angelum intelligere singularia, emittendo lumen quoddam, et per illud ipsa materialia objecta attingendo, ut refert Carthusius, in 2, d. 3, quæst. 4. Sed sicut intelligi hoc non potest, ita nec credi, cum talis efficiendi modus revelatus non sit, nec aliunde aliqua efficientia horum objectorum in angelicum intellectum probetur necessaria. Quod autem illa materialis objecti illuminatio, vel conjunctio cum intellectu agente angelico, nulla esse possit, probatur, quia si est vera illuminatio, debet esse realis, et per realem actionem ac reale lumen, alias nihil est, nisi nomine tantum: vel ergo est per lumen materiale, corporeum et extensum, vel per lumen incorporeum spirituale. Primum est fictitium, et contra sensum: nam si daretur tale lumen corporeum, videri posset et sentiri secluso miraculo: et præterea est impertinens, quia illud etiam lumen et res materialis tali lumine affecta, æque improportionata esset ad agendum in spiritum. Nec etiam potest tale lumen immateriale cogitari, cum neque in medio, neque in objecto materiali recipi possit. Præterquam quod si Angelus posset ex se emitte tale lumen, quo objectum fieret aptum ad producendas species, facilius posset illas in se recipere. Accedit, quod si tale lumen prodit ab Angelo naturaliter sine interventu voluntatis suæ, ille modus agendi est imperfectissimus et a natura angelica alienus: si vero a voluntate pendet, necessaria est antecedens directio intellectus, quæ cognitionem objecti illuminandi supponat, ad quam cognitionem necessaria erit species, quod repugnat eidem sententiæ: nam talis species non poterit esse ab objecto accepta, nam procedetur in infinitum.

12. *Probatur ulterius conclusio impugnando alterum modum dicendi adversariorum.* — Alter item modus intelligi non potest: nam si Angelus, qui dicitur speciem accipere, solus illam in se efficit, ergo in nullo genere causæ potest res materialis ad illam effectorem concurrere, ergo non potest talis species vere dici accepta ab ipso objecto. Hæc secunda consequentia videtur per se nota: nam accipere ab alio denotat aliquam causalitatem in illo loco, a quo res accipitur, respectu acceptionis, sive illa causalitas sit effectiva, sicut aer accipit lumen a sole, sive materialis, aut quasi materialis, sicut dicitur quis accipere rem a loco, in quo est. Prima ergo consequentia probatur, quia res materialis non est causa efficiens talem speciem, ut supponitur, nec etiam est causa materialis, quia neque ab illa educitur species, neque in illa continetur, nec est causa excitans, quia nec proprie potest excitare Angelum ad productionem talis speciei, cum ab illo non præcognoscatur, et eadem ratione non potest esse causa exemplaris, ergo nullum genus causalitatis habet.

13. *Confirmatur.* — Unde confirmatur, quia si tota virtus activa talis speciei est in Angelo, nulla potest reddi ratio ex parte rei repræsentandæ, et ob quam nunc potius illam efficiat, quam antea, quia illa species non est mera relatio, ut resultat posito fundamento, et termino sine ulla nova activitate termini, sed est qualitas absoluta, ergo non resultat in Angelo de novo ex eo præcise, quod res materialis incipit esse per modum termini repræsentabilis per talem speciem. At nulla alia ratio vel conditio potest cogitari, ob quam nunc potius, quam antea, vel postea, Angelus efficiat talem speciem. Nam propinquitatis aliqua localis est impertinens, tum quia hæc conditio tantum requiri solet inter ea, quæ se habent, ut agens et patiens, quæ habitudo hic non intervenit, ut supponitur: tum etiam quia ratione illius propinquitatis nec res illa magis excitat Angelum, vel dat illi aliam occasionem agendi, quam cum est distans. Tandem dici non potest, quod existentia illius rei repræsentandæ sit necessaria conditio, ut species illius fiat, quia species est res permanens per modum habitus, et durat, etiamsi objectum illius esse desinat, ergo nulla est ratio, ob quam Angelus nunc potius, quam antea talem speciem efficiat, ergo si potest efficere in se tales species, a principio illas efficit, et ita non acquirit illas ab objectis, sed a principio habet concreatas, necessitate naturali. Neque dici etiam potest, quod illa

efficientia sit libera, et per voluntatem postea determinetur, quia hæc determinatio fieri non potest sine prævia cognitione et specie, ut jam argumentati sumus. Hanc denique conclusionem confirmat D. Thomas, probabili ratione, quia non fit transitus ab extremo ad extremum, nisi per medium, et ideo nec fit transitus ab objecto materiali ad speciem immaterialem, nisi medio phantasmate. Quam rationem impugnat Scotus, eamque defendit Cajetanus. Sed non oportet in hoc immorari, quia ratio facta est demonstrativa: et ad illam reducenda est illa congruentia, ut respondendo ad argumenta videbimus.

14. *Secunda conclusio.* — *Angelus concreatas habet species rerum materialium.* — Dico secundo. Angelus concreatas habet species rerum materialium, quas naturaliter cognoscere potest. Hæc assertio videtur consequens ad præcedentem, quia non est alius modus recipiendi istas species, nisi vel acquirendo illas ab objectis, vel a Deo illas recipiendo, ergo secluso priori modo tanquam impossibili naturaliter, necesse est admittere posteriorem, ne sequatur absurdum, quod Angelus crearet his speciebus, et consequenter harum rerum cognitione. Verumtamen hæc ratio licet recte concludat, solum Deum esse effectorem harum specierum in Angelo, non immediate concludit, tales species esse concreatas cum Angelo. Posset enim quis dicere, successive fieri a Deo, prout objecta successive fiunt apta, ut intuitive possint cognosci, utique per existentiam actualem. Quia hoc modo evitantur difficultates supra positæ, quæ tantum ex concreatione harum specierum oriuntur, et satisfit necessitati naturali Angeli, quia solum intuitive cognoscit rem, quando existit, et non oportet, ut cognoscat futuram, priusquam existat. Sicut animæ rationales licet non possint fieri, nisi a solo Deo, nihilominus non omnes simul fiunt a principio, sed successive in corporibus, prout occasio postulat. Atque hæc ratio mihi quidem probat, si propter alias difficultates negandum esset, has species concreari Angelis, probabilius dici fieri hoc modo, quam accipi a rebus materialibus: quia vero difficultates illæ non cogunt, ut negemus, Angelos habuisse semper has species, multo probabilius asseritur has species esse concreatas, sicut D. Thomas et Thomistæ, Ægidius, Argentina et alii communiter docent. Imo etiam Alensis admittit species concreatas, licet acquisitas etiam in Angelis ponat, in quo non videtur Gabriel ab eo dissentire.

15. *Probatur ex sacra Scriptura et Patribus.* — Probari autem hoc potest primo ex Scriptura, quatenus ubique significat, Angelos fuisse creatos plenos sapientia et decore, sicut de Cherubino dicitur Ezechiel 28, nam plenitudo scientiæ extenditur etiam ad materialia objecta, et sine speciebus esse non potest. Sumitur etiam assertio ex Dionysio, cap. 7, de divin. Nominib., ubi sic inquit: *Angelos ea scire, quæ in terra fiunt. Scriptura testatur, non ea quidem sensu haurientes, quæ quidem sunt sensibilia, sed propria ad Dei imaginem effectæ mentis virtute atque natura.* Ubi aperte dicit, Angelos non accipere scientiam rerum sensibilibus ab eisdem rebus sensibilibus, sed virtute a Deo indita, per quam non intelligit puram mentem, seu intellectum, sed etiam species et imagines rerum, quibus a Deo ipso quasi depingitur, quasi in aliis locis vocat rationes rerum, vel intelligibilia signa, ut in sequentibus videbimus. Augustinus etiam, l. 2, Genes. ad litter., cap. 8, dicit omnes creaturas corporales prius factas esse in mentibus Angelorum *secundum creatam in illis sapientiam*, quam in seipsis, et subdit: *Neque enim sicut nos ad percipiendam sapientiam proficiebant Angeli.* Et similia repetit, c. 30 et sequentibus, et sæpius in illo opere.

16. *Instat Alensis.* — *Satisfit.* — Sed instat Alensis, quia Augustinus duplicem cognitionem vespertinam rerum creaturarum ponit in Angelis, unam per species inditas, quam vocat cognitionem in ipso Angelo, aliam per species acquisitas, quam vocat rerum in seipsis, seu in proprio genere, et ita licet in priori parte favet huic conclusioni, in altera præcedenti contradicit. Respondeo nunquam Augustinum posuisse in Angelis cognitionem vespertinam per species a rebus acceptas, sed per easdem species dixit cognoscere Angelum res in seipso et in seipsis, quas cognitiones forte distinxit tanquam abstractivam et intuitivam, licet per eandem speciem fiant: vel, ut videtur verisimilius, distinxit eas tanquam cognitionem, per quam videntur creaturæ quasi depictæ in ipso Angelo cognoscente, vel qua videntur, ut in se existunt. De qua distinctione talium cognitionum nunc non disputamus, et fortasse necessaria non est, vel magis est secundum rationem, quam secundum rem, ut tractatu sequenti, libro primo, capite undecimo, videbimus. Nunc tamen pro certo supponimus, Augustinum nunquam docuisse Angelum habere de rebus, præsertim materialibus aliquam cognitionem per speciem a re cognita acceptam, quia præ-